

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ YARDIMSEVERLİK VE DAYANIŞMA DEĞERLERİNİN ULUSAL GAZETELERDE YER ALMA DÜZEYİNİN İNCELENMESİ*

Ömer Faruk SÖNMEZ** - Nihan AKINCAN***

Öz

Gelişen teknoloji, toplumsal yapıdaki değişimler ve bu değişimlere bağlı olarak inanç ve değer yargıları da farklılaşmaktadır. Ahlaka aykırı davranışların artması, önyargı, ben merkezci yaklaşım, adaletsizlik, aile yapısındaki bozulmalar kişileri, toplumları ve hatta tüm insanlığı tehdit etmektedir. Tüm bunlar değerlerin yaşantımız dışına itilmesine sebep olmakta ve değer eğitimine olan gereksinimimizi arttırmaktadır. Bu düşünceye yola çıkarak çalışmada sosyal bilgiler öğretim programında yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin ulusal gazetelerde yer alma düzeyini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın evrenini, yardımseverlik ve dayanışma değerine yönelik gazete haberleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2013-2014 yıllarında Habertürk, Hürriyet, Posta, Sabah gazetelerinde yardımseverlik ve dayanışmayı konu alan gazete haberleri oluşturmaktadır. Araştırmada bu dört ulusal gazetede yardımseverlik ve dayanışma değerini içeren 3686 yayın kullanılmıştır. Yardımseverlik değerleri yönelik haber sayısının 52, dayanışma değerleri yönelik haber sayısının 3634 olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca doğal afetler, bayramlar, belirli gün ve o günlerin haftalarında yardımseverlik ve dayanışma haberleri gazetelere yansımış ve haber sayısında artış olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Yardımseverlik, Dayanışma.

EXAMINATION of THE NEWS in NATIONAL NEWSPAPERS in TERMS of VALUES of BENEVOLENCE and SOLIDARITY in THE SOCIAL STUDIES CURRICULUM

Abstract

Belief and value judgements are differentiated depending on the evolving technology and changes in social structure. Increased anti-moral behavior, prejudice, egocentric approach, injustice and disruption in the family structure threaten people, societies and even humanity. All of these lead to pushing values out of our lives and increase our need for value education. Based on this idea, in this study it was aimed to determine the level how benevolence and solidarity values included in the social sciences curriculum take part in the national newspapers. In this research the data were collected through document analysis. The sampling of the research is formed by the paper news about benevolence and

* Bu çalışma Nihan Akıncan'ın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, sonmez.omerfaruk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8910-2817>

*** MEB,Sosyal Bilgiler Öğretmeni, nihan_akincan@hotmail.com , <https://orcid.org/0000-0003-3780-8962>

Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yardımseverlik Ve Dayanışma Değerlerinin Ulusal Gazetelerde Yer Alma Düzeyinin İncelenmesi

solidarity which are issued in Haberturk, Hurriyet, Posta and Sabah newspapers during the years 2013-2014. 3686 publications including the values of benevolence and solidarity, in these four national newspapers were used in the study. In the year 2013, 52 paper news were about benevolence and 3624 news were related to solidarity. Besides, the number of paper news related to benevolence and solidarity are increased in natural disasters, feasts, before elections and during some certain days and weeks.

Key Words: Social Sciences Curriculum, Benevolence, Solidarity.

1. GİRİŞ

Türk Dil Kurumu (2011) sözlüğünde “değer”, bir şeyin ehemmiyetini tespit etmede yararlı olan soyut ölçüt ve kıymet, şeklinde ifade bulmuştur. Değer kavramının birçok tanımı yapılmıştır. Değerler, toplumu ayakta tutan unsurlardır (Gömleksiz, 2007). *Değer, bir şeyin ehemmiyetini tespit etmeye yararlı olan soyut kriter, kıymet; üstün, erdemli ve faydalı özelliklerdir (Arslan ve Yaşar, 2007). Erdem(2003) ise değeri, “belirli bir durumu diğerine tercih etme eğilimi” olarak ifade etmiştir. Hökerekli’de (2011) değeri, neyin hangi ve nasıl davranışların “iyi”, “güzel”, “doğru”, ve “kutsal” olduğuna dair kabullerimiz ve inançlarımız şeklinde ifade etmiştir.*

Znaniğcki değer kavramını “valere” kökünden türeterek Lâtince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” manasında kullanmıştır ve bu tanım sosyal bilimlerde kabul görmüştür (Aydın, 2003: 122). Sosyal bilgiler öğretim programında değer; toplumsal grup ya da toplumun mevcudiyet, beraberlik, düzen ve sürekliliğini sağlayan ve devam ettirmek için bireylerin ekseriyeti açısından zaruri ve gerçeğe uygun görülen ortak fikir, gaye ve ahlaka uygun temel inançlar şeklinde ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005). *Öğrencilerin topluma uyumları, bilgi ve yeteneklerini hayata geçirmeleri, birtakım değerleri kabullenerek demokratik tutum oluşturmaları sosyal bilgiler dersinin hedefleri arasında yer almaktadır (Cüro ve Gömleksiz, 2011).*

1.1. Sosyal Bilgiler Programında Tespit Edilen Değerler

“Beceriler, kavramlar, değerler ve genel amaçlar” sosyal bilgiler programının ana öğelerini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler dersi, bir değer eğitimi dersidir (Cüro ve Gömleksiz, 2011). Sosyal bilgiler dersinin muhtevasında yaşam öykülerinin ve değişik kültürlerin olması, tarihle ilgili konuların bulunması ayrıca disiplinler arası anlayışın yer alması değer eğitimi bakımından önem arz etmektedir (Kan, 2010: 140).

Eğitim programları, sorumluluğunu bilen, etkin vatandaş yetiştirmeyi amaç edinmiştir. *Sosyal bilgiler dersi bireyin hem kendisine hem de çevresine olumlu tutum sergilemesini sağlayan, değer eğitimine ağırlık veren, faydalı olan değerleri benimseyen vatandaşlar yetiştiren bir derstir (Doğanay, 2006).*

Toplumsal yaşamla ilgili bilgi, tutum ve beceri kazandırılmasının yanında değerleri bilen, geliştiren, benimseyen bireyler yetiştirmek sosyal bilgiler dersinin hedeflerindedir. Bireyi toplumsallaştırarak, toplumla uyum içerisinde olmasını sağlayarak yaşama hazır hale getirmek sosyal bilgiler dersinin en temel görevidir. Bu bakımdan ortak değerlerin özümsetilmesinde sosyal bilgiler dersinin ehemmiyeti unutulmamalıdır (Ünal, 2012).

“2004 Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı’nda öğrencilere kazandırılması öngörülen değerler şunlardır: adaletli olma, aile birliğine ve sağlıklı olmaya önem verme, bağımsız olma, barıştan yana olma, bilime ve dayanışmaya önem verme, çalışkan, duyarlı, dürüst, hoşgörülü, misafirperver olma, sevgi dolu, saygılı, sorumluluk sahibi, vatansever, yardımsever, temiz olma, özgürlük ve estetik” (MEB, 2009). Değişik öğrenme alanları altında birçok değer sosyal bilgiler dersi kapsamında kazandırılmaya çalışılmaktadır.

2018 Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı’nda değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. Programda değer ve beceriler kazanımlarla bire bir ilişkilendirilmiştir. Öğretim programında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverliktir (MEB, 2018).

1.2. Yardımseverlik Değeri

Yurtbaşı’na (2012: 518) göre yardım, kişinin elindeki imkanları diğer insanların iyiliği için kullanmasıdır. Yardımseverlik, duyarlı olan bireylerde olan, gönüllüğü esas alan, hem toplumları geliştiren hem de her insanda olması gereken, yapılan her türlü iyiliği içine alan dayanışma ve işbirliği örneğidir (Aktepe, 2010).

Yardımlaşma zorunluluktan ortaya çıkmıştır. Yardımseverlik zorunluluktan ortaya çıkmış olup, toplumların birliktelik içinde devamlılığını ve gelişmesini sağlaması bakımından önemli bir değerdir. Zira toplum içerisinde yaşayan insanların birbirlerine ihtiyaçları vardır, yardımlaşmaya gereksinim duyarlar. Yardımlaşma, ülkemizde de tüm toplumlarda olduğu gibi önemli ve güçlü bir dinî saygı uyandıran yani kutsi bir değerdir (Vatandaş, 2003).

1.3. Dayanışma Değeri

Türk Dil Kurumu (2009) sözlüğünde “dayanışma” toplumdaki fertlerin düşünce, duygu ve ortak menfaatlerde birbirine bağlanmasıdır. İnsanların tek başına yaşamlarını sürdüremeyeceği ve toplumdan ayrıldıkları taktirde tehlikelerle, hatta ölümle karşılaşabileceği düşüncesi dayanışmanın hemen her toplumun üzerinde durduğu bir kavram olmasına neden olmuştur (Topçu, 2012: 76).

Dayanışma görev olarak; insanları ortak bir paydada buluşturup, beraberlikleri kuvvetlendirip, sıkıntıların üstesinden gelinmesini sağlamaktadır. Toplumların huzur ve refahı için, güçlükler karşısında yılmadan mücadele edebilmemiz için bu duygunun hiç yok olmaması gerekmektedir (Kılcan, 2013).

Dayanışma ve bağlılığın sonucunda toplumda yardımseverlik oluşmuştur. Yardımseverlik cömert olmayı, fedakarlık yapmayı, paylaşmayı, dayanışmayı içinde barındırmaktadır (Aktepe, 2010; Kolukısa, Oruç, Akbaba ve Dündar, 2005). Kısaca bireyin dayanışma değerine sahip olması aynı zamanda yardımsever, hayırsever ve bunları eyleme dökmek için de sorumluluk sahibi olduğunun bir göstergesidir (Kılcan, 2013).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yardımseverlik Ve Dayanışma Değerlerinin Ulusal Gazetelerde Yer Alma Düzeyinin İncelenmesi

1.4. Değer Eğitimi

“Değerler eğitimi, değerleri öğretmek için açık ve bilinçli bir girişimdir” (Keskin, 2008). Katılmış’da (2010) değer eğitimi genç nesillere değer edindirme ve edinilen değerlerin geliştirilmesi çabasıdır şeklinde ifade etmiştir.

Değerler eğitiminin iyi bir şekilde benimsenmesi ve yaşatabilmesi için genç bireylere onların kazandırılması esastır. Bunun için aile içi eğitimin, okulun ve çevrenin rolü büyüktür (Bolay, 2007: 19).

Bireylerin değerlerle tanıştıkları ilk yer ailedir. Aile, değer edinilmesinde son derece önemlidir (Yaman, 2012). Ailede, davranışların doğruluğu veya yanlışlığı, davranışlardaki iyi ve kötü ayrımı öğrenilir. Çocuğun bedensel, ruhsal ve sosyal gelişiminin temeli aile ortamında atılmaktadır. Aktepe (2010) ise dürüstlük, saygı, sevgi, sorumluluk, yardımlaşma gibi değerler çocuklara küçük yaşta öğretilmeli demektedir.

Hökekleli ve Gündüz (2007: 389)’e göre, ailede edinilen değerlerin daha da güçlendirileceği ve bunların yanında farklı birtakım değerlerin kazandırılacağı yer okullardır. Aile tarafından farkında olunarak veya plansız biçimde bireye kazandırılacak değerler ailelerin ekonomik, sosyal, kültürel özelliklerine bağlı olarak aileler ve yörelere göre farklılaşmaktadır. Buna sebeple okullarda değer eğitimi devam etmektedir. Okullarda hem evrensel hem de yerel değerler benimsetilmeye çalışılmaktadır (Akkiprik, 2007). Tüm bunlara bağlı olarak değer eğitimi belirlenen bir plan ve program dahilinde okullarda aktif bir şekilde verilmektedir (Şen, 2007: 15).

Öğretim programları dahilinde hazırlanan planlar çerçevesinde öğrencilere okullarda değerler kazandırılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı öğretim programlarına değerler direkt olarak yansıtılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı 2010, 497).

1.5. Sosyal Bilgiler Programında Değer Eğitimi

1924 tarihli ilk programdan başlanarak günümüze kadar olan sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlerin dönemsel değişimi incelendiğinde Keskin (2012), sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlerin dönemsel sınıflandırmasını esas almıştır. Buna göre:

- Atatürk Dönemi (1923-1938) : Bu dönemde sosyal bilgiler disiplinlerarası bir yaklaşımla tarih, coğrafya ve yurt bilgisi adları altında birbirlerinden bağımsız ders olarak okutulmuştur. Bu üç derste de ortak değer olarak duyarlılık benimsenmiştir.

- Milli Şef Dönemi (1938-1950) : Sosyal bilgiler içerikli dersler tarih, coğrafya ve yurt bilgisidir. Duyarlılık, yardımlaşma/dayanışma, vatanseverlik, aile birliğine önem verme, çalışkanlık ve hoşgörü değerlerine yer verilmiş, milli/ulusal değerlerden evrensel değerlere doğru değişim yaşanmıştır.

- Demokrat Parti Dönemi (1950-1960) : Yeni bir program hazırlanmamıştır, bir önceki dönemin sonlarına doğru hazırlanan programlar uygulanmış ve aynı değerlere yer verilmiştir

- Kaotik Dönem (1960-1980) : Bağımsız disiplinler şeklinde okutulan dersler (tarih, coğrafya ve yurt bilgisi) sosyal bilgiler dersi altında birleştirilmiştir. Bu derste

sorumluluk, duyarlılık, misafirperverlik, yardımlaşma, dayanışma, hoşgörü, sevgi, saygı, temizlik gibi değerler ön plana çıkmaktadır.

- Askeri Müdahale Dönemi (1980-1990) : Ortaokulda, 1985 yılında uygulamaya giren milli tarih ve milli coğrafya dersi öğretim programı uygulanmıştır. Milli tarih dersinde bağımsızlık ve duyarlılık, milli coğrafya dersinde sorumluluk ve duyarlılık değerleri yer almıştır.

- Değişim Dönemi (1990-2000) : Bu dönemde sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim kanununun uygulamaya konmuştur. Sorumluluk ve duyarlılık, vatanseverlik, yardımlaşma/dayanışma, hoşgörü, saygı, sevgi, barış gibi değerlerine yer verilmiştir.

- Küreselleşme Dönemi (2000'li yıllar) : 2004 yılında yeni sosyal bilgiler öğretim programı hazırlanmış ve bu programda değer eğitimi kavramı ilk kez konu edilmiştir (Keskin, 2010). Yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programı "öğrenme alanları" oluşturularak disiplinler arası yaklaşım çerçevesinde hazırlanmıştır (Öztürk ve Deveci, 2011).

1.6. Bir Eğitim Materyali Olarak Gazeteler

Çağımızda bilgi edinme insanların en mühim ihtiyaçlarından biridir.Yaşanan hızlı gelişmeler, devamlı yenilenen bilgiler, farklılıkların ve değişiklerin izlenemez olması ders kitapları dışında günlük gazeteleri de önemli kılmaktadır. Çünkü ders kitaplarının muhtevasına sürekli yenilenen bilgiler, yeni gelişmeler aksettirilmeyebilir. Bu sebeple ders kitabı dışına çıkılarak günlük gazetelerden yararlanılabilir. Günlük gazete geçmiş ile günümüz arasında bağ kurularak ders kitaplarını kuvvetlendirmektedir (Heitzmann, 1979: 2).

2004 yılındaki sosyal bilgiler öğretim programında gazeteler için ayrı bir kılavuz yayımlanmıştır. "İlköğretim 4-8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğretme-Öğrenme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma" adlı ek bir programı uygulamaya koyması neticesinde, ders ortamında gazeteden yararlanma resmi olarak başlamıştır (MEB, 2008).

Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının önemi büyüktür .Bu sayede öğrencilerin derse kaşı motivasyonu arttırılır, toplumsal gelişmeler karşısında duyarlılığımız çoğalır, yaşadığı ortamı ve toplumu anlamlandırabilen, sorumluluk alan bireyler olarak yetişmemize katkı sağlar (Yaşar ve Gültekin, 2009). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan araç-gereçlerin içinde yer alan gazetelerin derste kullanıma uygunluğu, erişilebilirliğinin kolay olması, düşük fiyatlı olması gibi nitelikleriyle öğretmenler tarafından eğitim ortamında kullanılan destek araçlardır (Yaşar ve Ünlüler, 2011). Ayrıca gazeteler aracılığıyla öğrencinin, yaşamla bağı kuvvetlenir, aktüel gelişmeleri takip eder, tenkit becerisi gelişir, kelime bilgisini gelişler, anlama, yorumlama, okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini gelişir (Nas, 2000).

Yapılan bu çalışma ile "Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin ulusal gazetelerde yer alma düzeyi nedir?" sorusuna cevap aranacaktır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretim programında yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin 2013-1014 yılları arasında dört ulusal

Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yardımseverlik Ve Dayanışma Değerlerinin Ulusal Gazetelerde Yer Alma Düzeyinin İncelenmesi

gazetede yer alma düzeyleri incelenmiş olup, değerlerin gazetelerde ne oranda yer aldığı, hangi haber ile temsil edildiği, hangi yaşanan gelişmeler yardımseverlik ve dayanışmaya yönelik haber kaynağı oluşturduğu ortaya koyulmuş ve sonuçları değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel amacı sosyal bilgiler öğretim programında yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin ulusal gazetelerde yer alma düzeyini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- İncelenen ulusal gazetelerde değerlerimizle ilgili toplam kaç haber yer almaktadır?
- 2- 2013-2014 yılları arasında incelenen gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili kaç haber bulunmaktadır?
- 3- İncelenen gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili yapılan haberlerin aylara göre dağılımı nasıldır?
- 4- İncelenen gazetelerde yer alan yardımseverlik ve dayanışma konulu haberlerin il bazında dağılımı nasıldır?
- 5- İncelenen gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili haberlerin yer aldıkları sayfalara göre dağılımı nasıldır?
- 6- Yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili incelenen haberler gazetelerde ne kadar alan kaplamaktadır?
- 7- Yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili haberler aylara göre gazetelerde ne kadar alan kaplamaktadır?
- 8- İncelenen gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili yapılan haberlerin yayın türüne göre dağılımı nasıldır?
- 9- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin gazetelerde yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli incelenmesidir. Başarılı bir doküman incelemesinin temel şartı, konuya ilişkin belgelerin bulunması, incelenmesi ve belli durum ya da görüşleri ortaya çıkartacak bir senteze varılabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılabilmesidir (Karasar, 2007, Yıldırım ve Şimşek, 2006).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini yardımseverlik ve dayanışma değerine yönelik gazete haberleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2013-2014 yıllarında Habertürk, Hürriyet, Posta ve Sabah gazetelerinde yardımseverlik ve dayanışmayı konu alan haberler oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır. İlk olarak 2013-2014 yılı içinde, Medya Takip Merkezinden elde edilen dört ulusal gazetede, yardımseverlik ve

dayanışma değerini içeren 3686 yayın kullanılmıştır. Ayrıca bu çalışmada, 2015-2016 yılında Tokat ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yardımseverlik ve dayanışma değerine ilişkin düşünce ve algılarının belirlenmesine yönelik bir anket de uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada sonucunda elde edilen veriler yorumlanmış, sonuçlar çıkarılarak bunlar dahilinde tablo hazırlanmıştır. Ayrıca araştırmanın amaçlarına uygun olarak, öğretmenlere uygulanan anket değerlendirilip sonuçlar tablolar halinde sunulmuş ve raporlaştırılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışma kapsamında Hürriyet, Habertürk, Sabah ve Posta gazetesinin 01. 01. 2013- 31. 12. 2013 tarihleri arasında yayımlanan basılı gazeteleri taranmıştır. Çalışmamızda bu gazetelerde yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerlerine yönelik haberler seçilerek incelenmiştir. Bu değerlere ilişkin haber sayısı, habere konu olan iller, haberin yer aldığı sayfa, haberin kapladığı alan ve haberlerin yayın türüne göre dağılımı incelenmiştir.

3.1. Birinci Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt Problem 1: İncelenen ulusal gazetelerde değerlerimizle ilgili toplam kaç haber yer almaktadır?

Çalışmada Habertürk, Hürriyet, Posta ve Sabah gazetesinin 01. 01. 2013-30. 12. 2013 tarihleri arasında yayımlanan basılı verileri taranmıştır. Tarama sonucunda değerler ile ilgili toplam 21751 haber tespit edilmiştir. Gazetelerde en fazla 5668 haber ile sorumluluk değeri vurgulanmakta iken, 22 haber ile en az bilimsellik değeri yer almıştır. Yardımseverlik değeri ile ilgili 52 haber, dayanışma değeri ile ilgili ise 3634 haber bulunmaktadır

Tablo 1: Gazetelerde Değerlerimizle İlgili Yapılan Haber Sayıları

	Habertürk	Hürriyet	Posta	Sabah	Toplam	%
Adil olma	35	57	18	41	151	0,69
Aile birliğine önem	198	414	201	291	1104	5,07
Bağımsızlık	175	300	139	172	786	3,61
Barış	223	275	86	220	804	3,69
Bilimsellik	4	10	3	5	22	0 10
Çalışkanlık	18	30	10	19	77	0,35
Dayanışma	718	1499	677	740	3634	16,70
Duyarlılık	150	314	136	260	860	3,95
Dürüstlük	70	117	45	90	322	1,48
Estetik	7	16	16	722	761	3,49
Hoşgörü	85	151	72	121	429	1,97

Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yardımseverlik Ve Dayanışma Değerlerinin Ulusal Gazetelerde Yer Alma Düzeyinin İncelenmesi

Misafirperverlik	32	62	11	32	137	0, 62
Özgürlük	858	1368	453	809	3488	16,03
Sağlıklı olmaya önem verme	19	35	15	22	91	0, 41
Sevgi-saygı	191	377	169	215	952	4, 37
Sorumluluk	1307	2235	521	1605	5668	26,05
Temizlik	815	14	508	811	2148	9, 87
Vatanseverlik	65	97	47	56	265	1, 21
Yardımseverlik	10	24	6	12	52	0, 23

3.2. İkinci Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt Problem 2: 2013-2014 yılları arasında incelenen gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili kaç haber bulunmaktadır?

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin %0, 23'ünün yardımseverlik ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. 2013 yılında yardımseverlik değerlerine yönelik haber sayısı 52'dir. Yardımseverlik ile ilgili haberlerin 24'ü Hürriyet gazetesinde, 12'si Sabah gazetesinde, 10'u Habertürk gazetesinde ve 6'sı ise Posta gazetesinde yayımlanmıştır.

İncelenen gazetelerde yer alan haberlerin %16, 70'nin dayanışma değeri ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. 2013 yılında dayanışma değerlerine yönelik haber sayısı 3634'tür. Dayanışma ile ilgili haberlerin 1499'u Hürriyet gazetesinde, 740'ı Sabah gazetesinde, 718'i Habertürk gazetesinde ve 677'si Posta gazetesinde yayımlanmıştır.

3.3. Üçüncü Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt Problem 3: İncelenen gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili yapılan haberlerin aylara göre dağılımı nasıldır?

Yardımseverlik değeri ile ilgili haber en fazla Kasım ayında yapılmış (9 haber), bunu 5 haber ile Mart, Nisan, Ağustos ve Ocak ayları izlemiştir.

Tablo 2: Yardımseverlik Değeri ile İlgili Yapılan Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

	Habertürk	Hürriyet	Sabah	Posta	Toplam
Ocak	-	3	2	-	5
Şubat	1	2	-	-	3
Mart	-	3	1	1	5
Nisan	-	2	1	2	5
Mayıs	1	1	2	-	4
Haziran	1	2	-	1	4
Temmuz	-	2	2	-	4
Ağustos	2	-	2	1	5
Eylül	1	-	-	-	1
Ekim	1	3	-	-	4
Kasım	3	6	-	-	9
Aralık	-	-	2	1	3

Dayanışma değeri ile ilgili haber en fazla Haziran ayında yapılmış (378 haber), bunu 348 haber ile Temmuz ayı, 343 haber ile Kasım ayı, 339 haber ile Mart ayı ve 309 haber ile Aralık ayı izlemiştir.

Tablo 3: Dayanışma Değeri ile İlgili Yapılan Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

	Habertürk	Hürriyet	Sabah	Posta	Toplam
Ocak	56	145	56	33	290
Şubat	50	90	50	32	222
Mart	64	144	81	50	339
Nisan	64	134	79	30	307
Mayıs	55	134	64	34	287
Haziran	76	152	70	80	378
Temmuz	75	147	64	62	348
Ağustos	53	107	57	52	269
Eylül	68	99	42	63	272
Ekim	49	110	53	58	270
Kasım	59	118	63	103	343
Aralık	49	119	61	80	309

3.4. Dördüncü Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt problem 4: İncelenen gazetelerde yer alan yardımseverlik ve dayanışma konulu haberlerin il bazında dağılımı nasıldır?

Yardımseverlik değerine en fazla konu olan ilin 11 haber ile İstanbul olduğu belirlenmiştir. Ardından 4 haber ile Ankara yer almaktadır.

Dayanışma değerine en fazla konu olan il İzmir'dir. Ardından bunu Ankara izlemektedir.

3.5. Beşinci Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt problem 5: İncelenen gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili haberlerin yer aldıkları sayfalara göre dağılımı nasıldır?

Yardımseverlik değeri ile ilgili gazetelere bakıldığında; 1. sayfada sadece Posta gazetesinde 1 haber; dayanışma değeri ile ilgili Habertürk'te 29, Hürriyet'te 43, Sabah'ta 9, Posta'da 67 haber; toplamda ise 148 haber 1. sayfada bulunmaktadır. Hem yardımseverlik değeri hem de dayanışma değeri ile ilgili haberlerin gazetelerin daha çok 2. ve 8. sayfaları arasında yoğunlaştığı görülmektedir.

3.6. Altıncı Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt problem 6: Yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili incelenen haberler gazetelerde ne kadar alan kaplamaktadır?

Yardımseverlik değeri ile ilgili haberlerin 6304 (st x cm) alan kapladığı görülmektedir. Bu haberler 3076 (st x cm) ile Hürriyet gazetesinde en fazla yer kaplamakta iken, 429 (st x cm) ile Posta gazetesinde en az yeri kapladığı görülmektedir. Dayanışma ile ilgili haberlerin toplam 274212 (st x cm) alan kapladığı görülmektedir. Dayanışma değeri ile ilgili haberler 105350 (st x cm) ile Hürriyet

Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yardımseverlik Ve Dayanışma Değerlerinin Ulusal Gazetelerde Yer Alma Düzeyinin İncelenmesi

gazetesinde en fazla yeri kaplamakta iken, 47942 (st x cm) ile Habertürk gazetesinde daha az yer kapladığı görülmektedir.

Tablo 4: Yardımseverlik ve Dayanışma Değerleri ile İlgili Haberlerin Gazetelerde Kapladıkları Alan

Yardımseverlik değerinin kapladığı alan / Dayanışma değerinin kapladığı alan

	Yardımseverlik	%	Dayanışma	%
Habertürk	1276(st x cm)	20, 24	47942(st x cm)	17, 48
Hürriyet	3076(st x cm)	48, 79	105350(st x cm)	38, 41
Posta	429(st x cm)	6, 80	54496(st x cm)	19, 87
Sabah	1523(st x cm)	24, 15	66424(st x cm)	24, 22
Toplam	6304(st x cm)	100, 00	274212(st x cm)	100, 00

Haberin kapladığı alan (st x cm) (st= sütun, cm= santim)

3.7. Yedinci Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt problem 7: Yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili haberler aylara göre gazetelerde ne kadar alan kaplamaktadır?

Yardımseverlik değeri ile ilgili haberlerin aylara göre gazetelerde kapladıkları alan incelendiğinde; bu haberlerin, Eylül ayında 21 (st x cm) alan ile en az yeri kaplamakta iken, 1239 (st x cm) alan ile Kasım ayında en fazla yeri kapladığı görülmektedir

Dayanışma değeri ile ilgili haberlerin aylara göre gazetelerde kapladıkları alan incelendiğinde; bu haberlerin, Haziran ayında 36467 (st x cm) alan ile en fazla yeri kaplamakta iken, Şubat ayında 14704 (st x cm) alan ile en az yeri kapladığı görülmektedir.

3.8. Sekizinci Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt problem 8: İncelenen gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma değerleri ile ilgili yapılan haberlerin yayın türüne göre dağılımı nasıldır?

Ulusal gazetelerde yapılan haberlerin yayın türlerine göre dağılımı incelendiğinde; yardımseverlik değeri 18 haber ile en fazla toplum, çevre ve sağlık ile ilgili haberlerin gazetelerde bulunduğu görülmektedir. En az haber sayısını ise 2 haber ile magazin haberleri oluşturmaktadır.

Dayanışma değeri ise 998 haber ile en fazla toplum/çevre/sağlık ile ilgili haberlerin olduğu görülmekte iken, en az haber ise 60 haber sayısı ile magazin alanındadır.

3.9. Dokuzuncu Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alt problem 9: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin gazetelerde yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmaya Tokat iline bağlı ortaokullarda 2015-2016 eğitim öğretim yılında görev yapan 14 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma ile ilgili haberleri yeterli bulmamaktadır. Bu tür haberlerin insanların dikkatini daha fazla çekip hemen göze çarpması için gazetelerin ön sayfalarında olması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada Habertürk, Hürriyet, Posta ve Sabah gazetelerinin 01. 01. 2013-31. 12. 2013 tarihleri arasında yayımlanan basılı nüshaları taranmıştır. Elde edilen verilere göre değerler ile ilgili toplam 21751 haber olduğu, yardımseverlik değerlerine yönelik haber sayısının 52, dayanışma değerlerine yönelik haber sayısının 3634 olduğu tespit edilmiştir.

Hem yardımseverlik değeri hem de dayanışma değerine yönelik en fazla haberin Hürriyet gazetesinde, en az haberin de Posta gazetesinde olduğu tespit edilmiştir.

Yardımseverlik değeri ile ilgili haberlerin en fazla Kasım ayında (9 haber), en az ise Eylül ayında (1 haber) olduğu; dayanışma ile ilgili haberlerin de en fazla Haziran ayında (378 haber), en az ise Şubat ayında (222 haber) olduğu belirlenmiştir.

Yardımseverlik değeri ile ilgili gazetelere bakıldığında; 1. sayfada sadece Posta gazetesinde 1 haber; dayanışma değeri ile ilgili Habertürk'te 29, Hürriyet'te 43, Sabah'ta 9, Posta'da 67 haber; toplamda ise 148 haber 1. sayfada bulunmaktadır. Hem yardımseverlik değeri hem de dayanışma değeri ile ilgili haberlerin gazetelerin daha çok 2. ve 8. sayfaları arasında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Yardımseverlik değeri ile ilgili haberlere en fazla konu olan il 11 haber ile İstanbul iken, dayanışma değeri ile ilgili haberlere en fazla konu olan ilin 398 haber ile Ankara olduğu görülmüştür.

Dayanışma değeri ile ilgili haberler yardımseverlik değerine oranla gazetelerde daha geniş yer kaplamaktadır. Dayanışma ile ilgili haberler 274212 (st x cm) alan kaplarken, yardımseverlik ile ilgili haberlerin 6304 (st x cm) alan kapladığı görülmektedir. Hem yardımseverlik hem de dayanışma değeri ile ilgili haberler Hürriyet gazetesinde en fazla yeri kaplamaktadır

Hem yardımseverlik hem de dayanışma değerlerine yönelik yapılan haberlerin yayın türlerine göre dağılımı incelendiğinde; gazetelerde en fazla toplum/çevre/sağlık ile ilgili haberlere yer verildiği görülmektedir. Bunu eğitim/kültür haberlerinin takip etmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan ankette göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri gazetelerde yardımseverlik ve dayanışma ile ilgili haberleri yeterli bulmamaktadır. Bu tür haberlerin gazetelerin ön sayfalarında olması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Ayrıca doğal afetler, bayramlar, seçim öncesi, belirli gün ve o günlerin haftalarında gazetelere yardımlaşma ve dayanışma değeri ile ilgili haberler yansımış ve bu haberlerin sayısında artış olmuştur. Özellikle 17 Ağustos depreminin yıldönümünde, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Dayanışma Gününde, Yoksullarla Dayanışma Haftasında (12-18 Aralık), 18 Mart Çanakkale Zaferinin yıldönümünde, 30 Ağustos Zafer Bayramında, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı gibi önemli günlerde, yine Kurban Bayramı (15 Ekim) ve Ramazan Bayramında (8 Ağustos), Suriye'de iç savaştan kaçan sığınmacılara yönelik Suriye Halkıyla Dayanışma Haftasında (15-22 Mart), 30 Mart 2014'te yapılacak yerel seçim için aday

Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yardımseverlik Ve Dayanışma Değerlerinin Ulusal Gazetelerde Yer Alma Düzeyinin İncelenmesi

tanıtımı ve parti içi dayanışma çalışmaları ile ilgili 2013 yılında yapılan çalışmalarda, Engelliler Haftasında (10-16 Mayıs), Organ Bağışı ve Nakli Haftasında (3-9 Kasım) yardımlaşma ve dayanışma değeri ile ilgili haber sayılarında artış gözlenmiştir.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu öneriler yapılabilir:

- Yardımseverlik ve dayanışma değeri ile ilgili haberlerin sadece belirli günlerde ve yaşanan bazı olaylar ve gelişmelerde ön plana çıkarılmasının dışında yılın geneline yayılmasının gerekliliğine ve bunun dayanışma ve yardımseverlik duygusunun artmasında önemli etken olacağına inanılmaktadır.

- Dayanışma ve yardımseverlik değeri ile ilgili haberlerin toplumda emsal oluşturabileceği, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu arttırıp aynı zamanda sorumluluklarımızı hatırlattığı için gazetelerde bu tür haberlerin çoğaltılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktepe, V. (2010). İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde "yardımseverlik" değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, Ş. Z ve Yaşar, F. T. (2007). "Yükselen "Değer" Kavramı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım. *Değerler Eğitim Merkezi Dergisi*,1, 8-11.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 121-144.
- Bolay, S. H. (2007). Değerlerimiz ve günlük hayat. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 12-19.
- Cüro, E. ve Gömleksiz, M. N. (2011). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi, *Uluslar arası İnsan Bilim Dergisi*, 8, 1.
- Doğanay, A. (2006). *Değerler Eğitimi. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım.* (Ed. C. Öztürk), Ankara: Pegem-A Yayıncılık. s. 17-52.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur:Değerler. *Değerler Eğitim Dergisi*, 1 (4), 55-72.
- Gömleksiz, N. (2007). *Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları:Elazığ ili örneği.* Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı (s. 727-741). İstanbul: Dem Yayıncılık.
- Heitzmann, W. R. (1979). *The Newspaper in The Classroom. What Research Says To The Teacher.* Washington: National Education Association.
- Hökekleli, H. ve Gündüz, T. (2007). *Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğitimleri.* R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökekleli, Ş. Arslan ve M. Zengin (Ed.), Değerler ve eğitimi uluslararası sempozyumu. İstanbul: DEM. ss. 371- 396.
- Hökerekli, H. (2011). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi.* İstanbul:Timaş Yayınları.
- Kan Ç. (2010). Sosyal Bilgiler Dersi ve Değerler Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 187, 138-145.
- Karasar, N. (2007) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel yayınları.

- Katılmış, A. (2010). *Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi:Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkiliğinin Araştırılması*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Keskin, Y. (2010). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Yeri ve Önemi. *Eğitime Bakış*, 6(18), 68-72.
- Keskin, Y. (2012). Cumhuriyet Dönemi Ortaokul Tarih Programlarına Yönelik Bir Analiz:Politik ve İdeolojik Yaklaşımların Programa yansması. *Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi*, 11(40), 109-128.
- Kılcan, B. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kolukısa, E. A. , Oruç, Ş. , Akbaba, B. ve DüNDAR, H. (2005). *Sosyal bilgiler 4 öğretmen kılavuz kitabı*. K. Kuş (Ed). Ankara: A Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, (4- 5. sınıflar), Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6 Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara.
- MEB (2010). *Sosyal Bilgiler Dersi (6-7. sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*.
- MEB (2018). *İlkokul ve ortaokul (4-5-6-7. sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*.
- Nas, R. (2000). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Öztürk, C. ve Deveci, H. (2011). Farklı Ülkelerin sosyal bilgiler öğretim Programlarının değerlendirilmesi. C. Öztürk(Ed.) Farklı Ülkelerin sosyal bilgiler öğretim Programları içinde (s. 1-41). Ankara:Pegem Akademi.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler eğitimi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2009). *Büyük Türkçe sözlük*. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.
- Topçu, N. (2012). *İsyan ahlâkı -Conformisme et révolte-* (8. Baskı) (Çev. M. Kök ve M. Doğan). İstanbul: Dergâh.
- Ünal, F. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında değer eğitimi durumunun değerlendirilmesi, I. Uluslararası Eğitim sosyolojisi Sempozyumu, 10-11 Mayıs.
- Vatandaş, C. (2003) Toplumsal Bir Değer Olarak” Yardımlaşma” ve Dilenciler, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 157.
- Yaman, E. (2012). *Değer Eğitimi, Eğitimde Yeni Ufuklar*, Akçay Y. Ankara.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımı*. Öztürk, C. (Ed.) Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi (310-342). Ankara: Pegem Akademi.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yardımseverlik Ve Dayanışma Değerlerinin Ulusal Gazetelerde Yer Alma Düzeyinin İncelenmesi

- Yaşar, Ş. ve Ünlüler, G. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi, *Elementary Education Online*, 10(1), 109-120 makale.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (6. baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Katılmış, A. (2010). *Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Yurtbaşı, M. (2012). *Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü*, İstanbul, Excellence Publishing Yayıncılık.